

Huvudman

Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järva, 802400-7380
sinikka.sjostedt@sverigefinskaskolanikista.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Sverigefinska skolan i Kista i Stockholms kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järva att senast den **fredag den 27 september 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande garanterad undervisningstid, undervisning av behöriga och legitimerade lärare, särskilt stöd och elevhälsans kompetenser. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järva inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järva ska vidta följande åtgärder

Garanterad undervisningstid

1. Se till att eleverna i lågstadiet får sin garanterade undervisningstid i engelska, svenska, musik, slöjd samt de samhälls- och naturorienterande ämnena i enlighet med den nationella timplanen. Skolans timplan för läsåret 2024/2025, där elevernas undervisningstid i respektive årskurs framgår, och elevernas scheman ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3 och 4 §§ och bilaga 1 skolförordningen [2011:185].)

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

2. Se till att undervisningen i samtliga ämnen bedrivs av lärare som är legitimerade och behöriga för de ämnen och årskurser som de ska undervisa i. Inkom med en redogörelse av hur tjänstefördelningen av befintlig personal har planerats så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ges undervisning av legitimerade lärare med behörighet för de aktuella ämnena och årskurserna. För det fall huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan

legitimation och/eller rätt behörighet, inkom med en motivering till varför aktuella lärare är lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen.)

Särskilt stöd

3. Se till att det för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn startas en utredning om behov av särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera hur många sådana utredningar som har startats under perioden mellan den 25 juni 2024 och den 27 september 2024 samt vilket datum utredning har startat för respektive elev. Av redovisningen ska även framgå datum för när anmälan gjordes. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen.)

Elevhälsans kompetenser

4. Se till att skolan har tillgång till en specialpedagog eller speciallärare med kompetens för specialpedagogiska insatser. Anställningsavtal eller annat avtal med en specialpedagog eller speciallärare ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder. (2 kap. 25 § skollagen.)

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2024:2267) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om skolan våren 2024 inlett en tillsyn av Sverigefinska skolan i Kista i Stockholms kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Sverigefinska skolan i Kista följer gällande bestämmelser om garanterad undervisningstid, undervisning av legitimerade och behöriga lärare, extra anpassningar och särskilt stöd samt elevhälsans kompetenser.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektorn. Representanter för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram, förteckning över undervisande personal,

legitimationsbevis och skolans timplan. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens beslutade timplan för skolan avseende läsåret 2023/2024. Av timplanen framgår fördelningen av undervisningstiden för respektive ämne och årskurs. Vidare framgår av intervju med rektorn att den beslutade timplanen är beräknad på totalt 178 skoldagar och att den aktuella timplanen stämmer överens med elevernas scheman för innevarande läsår. Rektorn uppger även att skolan har haft samma timplan sedan 2019. Enligt skolans timplan använder sig skolan inte av skolans val. Av skolans timplan och komplettering från huvudmannen framgår även att de ämnen som skolan erbjuder inom ramen för elevens val är finska, svenska, svenska som andraspråk, läsa, skriva och matematik. Vidare framgår av timplanen att eleverna får undervisning i ämnet finska. Rektorn uppger i intervju att timmarna för finska inte är tagna från något annat ämne utan att eleverna får dessa timmar utöver de andra ämnena.

Av Skolinspektionens uträkningar av undervisningstiden utifrån skolans beslutade timplan framgår att eleverna i lågstadiet sammantaget får cirka 36 timmar undervisningstid i ämnet engelska, cirka 468 timmar undervisningstid i ämnet svenska, cirka 54 timmar undervisningstid i ämnet musik och cirka 36 timmar undervisningstid i ämnet slöjd. Därutöver framgår att eleverna i lågstadiet sammantaget får cirka 96 timmar undervisningstid i de naturorienterande ämnena och cirka 174 timmar undervisningstid i de samhällsorienterande ämnena.¹

¹ I huvudmannens beslutade timplan för skolan anges fördelningen av undervisningstiden för respektive ämne och årskurs i antal minuter per vecka. För att räkna ut den totala undervisningstiden för lågstadiet har Skolinspektionen räknat på 18 veckor per termin (178 skoldagar per läsår, ger 35,6 veckor per läsår, vilket ger 18 veckor per termin).

Rättslig reglering

Av skollagen framgår vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar. (10 kap. 4 och 5 §§ skollagen.)

Av skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1. Av bilaga 1 till skolförordningen framgår hur undervisningstiden i timmar för respektive ämne ska fördelas på låg-, mellan- och högstadiet. (9 kap. 3 § och bilaga 1 skolförordningen.) Huvudmannen beslutar om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna efter förslag av rektorn (9 kap. 4 § skolförordningen.)

Enligt timplanen för grundskolan för elever som började årskurs 1–9 höstterminen 2023 har en elev i lågstadiet rätt till 60 timmar undervisningstid i ämnet engelska, 680 timmar undervisningstid i ämnet svenska eller svenska som andraspråk, 70 timmar undervisningstid i ämnet musik och 50 timmar undervisningstid i ämnet slöjd. En elev i lågstadiet har därutöver rätt till 200 timmar undervisningstid i de samhällsorienterande ämnena och 143 undervisningstimmar i de naturorienterande ämnena. I timplanen för elever som börjar årskurs 1–9 höstterminen 2024 har antalet timmar på lågstadiet i ämnet musik ökat till 80 timmar och i de naturorienterande ämnena till 145 timmar. I övrigt ser fördelningen av antalet timmar på lågstadiet för ovanstående ämnen likadan ut som i föregående timplan. (Bilaga 1 till skolförordningen.)

I timplanen anges ett antal timmar som får användas för skolans val. Utrymmet för skolans val ska användas för undervisning i ett eller flera ämnen. Rektorn beslutar om hur utrymmet för skolans val ska användas. (9 kap. 9 § skolförordningen.) Av timplanen framgår att 600 timmar av den totala undervisningstiden i grundskolan får användas till skolans val. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen per stadium för ett ämne eller ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minskas. (Bilaga 1 till skolförordningen.)

I förarbetena till skollagen anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Den minsta garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven. Avsikten med den stadiindelade timplanen är att uppnå en ökad likvärdighet mellan skolor. (Prop. 2016/17:143, s. 17 och 19.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister gällande elevernas garanterade undervisningstid på lågstadiet. Av utredningen framgår att den timplan som huvudmannen har beslutat om för läsåret 2023/2024 inte ger eleverna på lågstadiet tillräckligt med undervisningstid i flertalet ämnen. Det framgår även att den beslutade timplanen stämmer överens med klassernas scheman för det aktuella läsåret. Av utredningen framgår följande minskning av undervisningstid i skolans timplan jämfört med den nationella timplanen för grundskolan.

Ämne	Nationell timplan (lågstadiet)	Skolans timplan (lågstadiet)	Minskning
Engelska	60 timmar	36 timmar	24 timmar (40 procent)
Svenska	680 timmar	468 timmar	212 timmar (31 procent)
Musik	70 timmar	54 timmar	16 timmar (23 procent)
Slöjd	50 timmar	36 timmar	14 timmar (28 procent)
Samhällsorienterande ämnen	200 timmar	174 timmar	26 timmar (13 procent)
Naturorienterande ämnen	143 timmar	96 timmar	47 timmar (33 procent)

Enligt skolförordningen är det visserligen möjligt att minska antalet timmar med högst 20 procent i musik och slöjd samt i de samhälls- och naturorienterande ämnena för att använda dessa timmar för skolans val. Av utredningen framgår dock att skolan inte använder sig av skolans val och att det i ämnena som anges ovan alltså inte handlar om en omfördelning från ett ämne till ett annat ämne, utan endast en minskning av antalet timmar. Skolinspektionen konstaterar även att det endast är i de samhällsorienterande ämnena som minskningen understiger 20 procent.

Skolinspektionen bedömer vidare att minskningen av undervisningstid i engelska och svenska är särskilt allvarlig eftersom det helt saknas möjlighet att minska antalet timmar i dessa ämnen. Av utredningen framgår att ämnet

svenska är ett av de ämnen som eleverna har möjlighet att välja som elevens val på skolan. Skolinspektionen bedömer dock att den eventuella undervisningstid som eleverna ges i svenska inom ramen för elevens val inte kan räknas in i den garanterade undervisningstiden för ämnet svenska.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det är en brist att eleverna på lågstadiet inte ges sin garanterade undervisningstid i ämnena engelska, svenska, musik och slöjd samt i de samhälls- och naturorienterande ämnena. Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid tillgodosedd i dessa ämnen gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning och riskerar att leda till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av förteckningen över undervisande personal på skolan och legitimationsbevis framgår att det finns två legitimerade lärare på skolan. Lärare A är legitimerad förskolelärare och undervisar i förskoleklassen. Därutöver undervisar lärare A i teknik i årskurserna 1–2 och i idrott i årskurserna 1–5. Huvudmannen har i inlämnad förteckning över undervisande personal angett att lärare B är behörig att bedriva undervisning i alla kärnämnen, inklusive finska, i årskurserna 1–5. Enligt inhämtat legitimationsbevis är läraren dock behörig att bedriva undervisning i förskoleklassen och i årskurserna 1–3.² Av förteckningen över undervisande personal och uppgifter från intervjuer med lärarna framgår att lärare B undervisar i årskurserna 3–5 i svenska, finska, engelska och matematik samt i de samhälls- och naturorienterande ämnena. Huvudmannen har i komplettering angett att huvudmannen ber läraren att ansöka om att utöka sin legitimation med fler behörigheter, i enlighet bestämmelserna för undervisningserfarenhet för personer födda senast den 1 juli 1958.

I intervju med rektorn framgår att klassläraren för årskurs 1–2, lärare C, enbart har examinationsarbetet på 15 högskolepoäng kvar för att kunna ansöka om legitimation. I förteckningen över undervisande personal på skolan framgår att den aktuella läraren har behörighet att undervisa i alla kärnämnen på lågstadiet, inklusive teknik. I inkommen komplettering från huvudmannen framgår att huvudmannen, genom en överenskommelse med

² De ämnena i årskurs 1–3 som läraren är behörig att bedriva undervisning i är bild, biologi, fysik, geografi, historia, idrott- och hälsa, kemi, matematik, moderna språk/finska, musik, religionskunskap, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

läraren, kräver att läraren genomför examinationsarbetet med start vårterminen 2025.

Huvudmannen har i begäran om information angett att det är svårt att hitta legitimerade lärare i alla ämnen som kan bedriva undervisningen på både svenska och finska. I dessa fall har huvudmannen använt sig av undantagsregeln i 2 kap. 18 § skollagen. Huvudmannen anger vidare att de lärare på skolan som saknar legitimation och behörighet är lämpliga att undervisa eftersom deras utbildning motsvarar den behörighetsgivande lärarutbildningen. Enligt huvudmannen är alla lärare på skolan kompetenta och har lång erfarenhet i yrket. Huvudmannen anser även att skolans behov av tvåspråkiga lärare utgör ett särskilt skäl som huvudmannen behöver ta hänsyn till vid anställning av lärare.

Gällande försök att rekrytera legitimerade och behöriga lärare har huvudmannen angett följande. Rektorn har letat efter lärarkandidater inom sverigefinska kontakter. Genom intern rekrytering anställde huvudmannen även en legitimerad grundskollärare, lärare B, under vårterminen 2023. Inför läsåret 2024/2025 har huvudmannen lagt ut en annons avseende legitimerad grundskollärare på deltid. Annonsen publicerades hos Arbetsförmedlingen den 29 maj 2024 och i annonsen anges att den omfattar legitimerad grundskollärare med erfarenhet och kompetens att undervisa elever i årskurs 1–5 i läsåmnen och praktiskt-estetiska ämnen som idrott, musik, slöjd och bild.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon lärare att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får bedriva undervisning under högst ett år i sänder om inte undervisningen avser modersmål. (2 kap. 18 § skollagen.)

Som exempel på vad som kan vara "särskilda skäl" anger förarbetena behov av att få bort en utbildad lärare från undervisningen som har missbruksproblem. Förarbetena ger också exempel på organisatoriska skäl som gör att all undervisning inte kan bedrivas av lärare och förskollärare med utbildning för den aktuella undervisningen. Det kan handla om hastiga svängningar i söktryck och elevkullarnas storlek, tjänstledigheter, förändringar i efterfrågan på viss undervisning eller ökat behov av särskilt stöd. (Prop. 2009/10:165 s. 268.)

I förarbeten till bestämmelsen anges följande. För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268 f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84 f). Beträffande bestämmelsens andra stycke anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165 s. 653).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vad gäller att elever ska ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Av utredningen framgår att undervisningen bedrivs av obehöriga lärare i följande ämnen och årskurser. Bild i årskurserna 1–5, idrott och hälsa i årskurserna 1–5, musik i årskurserna 1–5, slöjd i årskurserna 3–5, svenska i årskurserna 1–2 och 4–5, engelska i årskurserna 4–5, matematik i årskurserna 1–2 och 4–5, de samhällsorienterande ämnena i årskurserna 1–2 och 4–5, de naturorienterande ämnena i årskurserna 1–2 och 4–5 och teknik i årskurserna 1–5.

Huvudregeln i skollagen innebär att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning. Av både lag och förarbeten framgår att användande av lärare utan legitimation och behörighet endast ska ske undantagsvis och under en begränsad tid. Huvudmannen är vidare skyldig att försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för den utbildning som ska bedrivas. I denna skyldighet ingår att dels försöka rekrytera legitimerade och behöriga lärare, dels att vid tjänstefördelningen av befintlig personal planera så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ges undervisning av legitimerade lärare med behörighet för de aktuella ämnena och årskurserna.

Huvudmannen har, som skäl för undantag från huvudregeln om att undervisningen endast får bedrivas av legitimerade och behöriga lärare, uppgett att skolans behov av tvåspråkiga lärare utgör särskilda skäl och att lärarna på skolan har den kompetens och erfarenhet som krävs för att vara lämpliga att undervisa. Enlig Skolinspektionens bedömning utgör detta

dock inte godtagbara skäl att frångå huvudregeln att endast den som har legitimation som lärare och är behörig får bedriva undervisningen.

När det gäller huvudmannens försök att rekrytera behöriga lärare framgår av utredningen att huvudmannen under vårterminen 2023 anställde en legitimerad lärare som är behörig att undervisa i årskurserna 1–3. Utöver detta har huvudmannen i slutet av vårterminen 2024 lagt upp en annons där skolan söker en legitimerad och behörig lärare i de ämnen och årskurser där det saknas behöriga lärare. Skolinspektionen bedömer därmed att huvudmannen har vidtagit åtgärder när det gäller att försöka rekrytera behöriga lärare.

Skolinspektionen konstaterar dock att den lärare som anställdes under vårterminen 2023 har undervisat som klasslärare i årskurserna 3–5 under läsåret 2023/2024. Detta innebär att undervisningen i årskurserna 1–2 i ämnena bild, matematik, musik, svenska, idrott och hälsa samt de samhälls- och naturorienterande ämnena inte har bedrivits av en legitimerad och behörig lärare, trots att detta finns att tillgå inom huvudmannens organisation. Det samma gäller för undervisningen i årskurs 3 i ämnena bild, idrott och hälsa och musik. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av detta att huvudmannen inte har gjort tillräckligt när det gäller att planera tjänstefördelningen så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ges undervisning av legitimerade lärare med behörighet för de aktuella ämnena och årskurserna. Att undervisningen i ovanstående ämnen inte bedrivs av legitimerade och behöriga lärare är därmed en brist.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare och personal i elevhälsan framgår att det första steget när en elev riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas är att eleven ges stöd i form av extra anpassningar. Lärarna och personal i elevhälsan ger exempel på vilka extra anpassningar som ges på skolan och uppger att dessa dokumenteras. Vidare framgår att anpassningarna följs upp och utvärderas. Lärarna uppger att de använder de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklassen, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3. Lärarna beskriver även att i de fall som de bedömer att det inte är tillräckligt med extra anpassningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas lyfter de eleverna i elevhälsomötena där rektorn deltar. Lärarna ger exempel på elever som de har identifierat och där de ser behov av att utreda behov av särskilt stöd. Gällande några av eleverna uppger lärare att de har anmält eleverna för behov av utredning om särskilt stöd men att det inte har startats någon

sådan utredning. I ett fall uppger en lärare att hen har anmält en elev i slutet av höstterminen 2023 och en annan elev i början av vårterminen 2024, men att ingen utredning har startats gällande någon av eleverna.

Rektorn uppger i intervju att hon inte är av uppfattningen att det har gjorts en anmälan om behov av särskilt stöd för den aktuella eleven i slutet av höstterminen 2023. Rektorn uppger dock att elevhälsan under våren 2024 har diskuterat att de behöver göra en utredning om särskilt stöd gällande eleven. Vidare uppger rektorn att de just nu ser ett behov av utredning men att de inväntar att starta utredningen eftersom de först vill få vårdnadshavares godkännande. När det gäller den andra eleven uppger rektorn att hon har tagit emot en anmälan i början av vårterminen 2024 och att skolan därefter har försökt få till ett föräldramöte. Rektorn uppger i intervjun att det är rektorn som avgör när det behöver göras en utredning om särskilt stöd och att i de fall då rektorn beslutar att starta en utredning landar det alltid i att det utarbetas ett åtgärdsprogram.

Av dokumentstudier framgår att skolans aktuella beslut om att utarbeta åtgärdsprogram har fattats av rektor och att dessa innehåller överklagandehänvisning. I intervju uppger rektorn att elev och vårdnadshavare alltid ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av framgår även datum för uppföljning och utvärdering samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Rättslig reglering

Om det utifrån nationella kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov finns en indikation på att en elev inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i aktuella ämnen ska ansvarig förskollärare eller lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, göra en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling. (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen.)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. (3 kap. 5 § skollagen.)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd

resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap 7 § skollagen.)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Av utredningen framgår visserligen att elever ges extra anpassningar och att lärare anmäler de elever som de, trots att extra anpassningar har getts inom ramen för den ordinarie undervisningen, befarar inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Det framgår även att samråd sker med elevhälsan i utredningar om särskilt stöd, att det efter en avslutad utredning fattas beslut om åtgärdsprogram och att befintliga åtgärdsprogram följs upp och utvärderas. Av utredningen framgår dock att rektorn inte alltid startar en utredning om särskilt stöd efter att lärare har anmält behov av en sådan utredning. Skollagens reglering ger inte utrymme för att rektorn gör en individuell bedömning av om en utredning om särskilt stöd ska starta eller inte starta, efter att en anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd har inkommit till rektorn. Utredningen kan vara olika omfattande, men rektorn är enligt skollagen alltid skyldig att se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. En utredning syftar till att ge skolan ett tillräckligt underlag för att förstå varför eleven har svårigheter i skolsituationen och vilka stödinsatser som skolan eventuellt behöver sätta in. En konsekvens av att en utredning inte görs eller görs för sent är att de åtgärder som sätts in för eleven riskerar att inte vara adekvata utifrån elevens behov. Att skolan

inte alltid skyndsamt startar utredningar när lärare anmält behoven av sådana utredningar är därmed en brist.

Elevhälsans kompetenser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare, personal i elevhälsan och rektorn framgår att skolläkare, skolsköterska och kurator ingår i elevhälsan på skolan. Vidare framgår i intervjuer med personal i elevhälsan att skolan har haft kontakt med psykologer hos Barn- och ungdomspsykiatri i samband med att skolan har skickat remisser för neuropsykiatriska utredningar. Rektorn och representanter för huvudmannen uppger dock att det inte har funnits någon psykolog på skolan som har varit involverad i elevhälsans gemensamma arbete sedan hösten 2019. Av skriftlig komplettering från huvudmannen framgår att skolan sedan den 28 maj 2024 har tecknat ett avtal med en psykolog. Av avtalet framgår bland annat att psykologen deltar på vissa elevhälsomöten.

Av intervjuer med lärare, personal i elevhälsan, rektorn och representanter för huvudmannen framgår vidare att det inte finns någon specialpedagog eller speciallärare på skolan. Enligt rektorn har rektorn själv, genom sin erfarenhet, den kompetens som krävs för att tillgodose behovet av specialpedagogiska insatser. Rektorn uppger även att en lärare på skolan, utifrån sin långa erfarenhet som lärare, har den specialpedagogiska kompetens som krävs. Representanter för huvudmannen uppger också att de anser att behovet av specialpedagogiska insatser tillgodoses genom rektorn och en av lärarna på skolan.

Rättslig reglering

För eleverna i förskoleklass och grundskola ska det finnas tillgång till elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare. (2 kap. 25 § skollagen.)

Den 1 januari 2023 trädde en lagändring i kraft som förtydligar att det för elevhälsans specialpedagogiska insatser ska finnas tillgång till specialpedagog eller speciallärare (se lag om ändring i skollagen

[2010:800], SFS 2022:1315). Enligt bestämmelsens tidigare lydelse skulle det finnas tillgång till "personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses". I förarbetena framgår att förtydligandet gällande tillgång till specialpedagog och speciallärare är en viktig signal om att den specialpedagogiska kompetensen inom elevhälsan behöver uppgraderas och jämföras med vad som gäller för övriga lagstadgade professioner inom elevhälsan. Vidare framgår att regeringen anser att den skillnad mellan elevhälsans professioner, som fanns i den tidigare lydelsen, är omotiverad och att den specialpedagogiska kompetensen behöver likställas med vad som gäller för de andra lagstadgade professionerna inom elevhälsan. För de skolor som idag utnyttjar möjligheten att till exempel låta en biträdande rektor företräda den specialpedagogiska kompetensen, där det samtidigt finns utmaningar och brister inom skolans stöd- och elevhälsoarbete, innebär förslaget en nödvändig skärpning. Regeringen bedömer att det föreslagna kravet kommer att leda till att vissa huvudmän behöver organisera sig så att redan anställda specialpedagoger eller speciallärare kan ingå i den samlade elevhälsan. Det bedöms få positiva effekter för skolors förutsättningar att leva upp till elevhälsans uppdrag, men också för enskilda elevers måloppfyllelse. Andra huvudmän kommer att behöva rekrytera specialpedagoger eller speciallärare, vilket är rimligt enligt regeringens bedömning. (Prop. 2021/22:162 s. 109.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området elevhälsa. Av utredningen framgår visserligen att eleverna har tillgång till skolläkare, skolsköterska och kurator. Det framgår även att skolan sedan nyligen har tecknat ett avtal med en psykolog som ska delta i elevhälsans arbete. Av utredningen framgår dock att det inte finns någon specialpedagog eller speciallärare i elevhälsan. Av skollagen framgår att för specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till specialpedagog eller speciallärare. Rektorns och huvudmannens uppgifter om att den kompetens som krävs för specialpedagogiska insatser tillgodoses genom rektorn och en lärare på skolan är enligt Skolinspektionen inte tillräckligt för att uppfylla kraven enligt skollagen. Att skolan saknar tillgång till specialpedagog eller speciallärare är därmed en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järvas verksamhet vid Sverigefinska skolan i Kista uppfyller inte författningarnas krav vad gäller garanterad undervisningstid, undervisning av legitimerade och behöriga lärare, särskilt stöd och elevhälsans kompetenser. Det finns därför skäl att förelägga Stiftelsen Sverigefinska skolan i Järva att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av utredare Nicole Gazett.

Utredare Ellen Delby Susic har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Elina Ryttberg och utredare Åsa Olsson medverkat.